

**REDAKČNÁ ČASŤ PRÁVNICKEJ FAKULTY
UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE.**

Riadi a jako redaktor zodpovedá univ. prof. Dr. Vratislav Bušek.

Univ. prof. Dr. Karel Laštovka:

K výkladu § 55 čís. 7 matriční úpravy čís. 80.000/1906 na Slovensku (Jiří, Juraj).

I. Každý člověk má míti na Slovensku a P. Rusi dvoji jméno totiž jméno křestní (rodné, přední, vlastní) a jméno rodinné a nesmí podle § 44 matričného zákona čl. XXXIII: 1894 »užívatí jiného jména a jména rodinného než toho, které bylo zapsáno v matrice narozených«.

Kdežto však rodinné jméno dítěte jest již zákony soukromými přesně určeno, není tomu tak při jméně vlastním; dítě musí míti vlastní jméno, ale zákon sám neurčuje, jaké. Sice se uvádí, že určení vlastního jména dítěte jest výronem vychovávacího práva (Boh 6610/1927, 7842/1929), takže, zásadně kdož mají právo a povinnost dítě vychovávatí, mají právo i povinnost dáti dítěti jméno přední, ale určení subjektů těch jest v zákonech matričních na Slovensku modifikováno. Podle těchto zákonů třeba zapsati do matriky narozených podle § 9 matriční novelly (zák. čl. XXXVI/1904) vedle jiných dat i jméno dítěte a to podle oznámení, které určité osoby a to v určitém pořadu mají podle § 35 matr. zák. učiniti. Ty osoby, které tedy mají povinnost hlášení, mají i povinnost dáti dítěti jméno. K provedení matričních zákonů bylo vydáno nařízení uh. ministra vnitřa čís. 80.000/1906 R. T. čís. 167/1906 na základě § 27 a 91 matr. zák. a 18, 19, 29 matriční novelly (tak zvaná matriční úprava: M. Ú.). Jakou povahu M. Ú. má, může býti pochybno; může to býti pouhá interní instrukce, jen pro úřady matriční určená (nařízení správní) nebo pravé nařízení závazné i pro občany (nařízení právní); v praxi se převážně pokládá za nařízení právní.

II. Co do zápisu předního jména platí tyto předpisy

a) § 82 M. Ú. ustanovuje, že matrikář má zapsati o hlášené jméno tedy to, jež osoba k hlášení povinná uvedla. Ale jsou tu omezení stanovená z ohledů veřejných Boh. 7842/1929:

1. matrikář nesmí vůbec zapsati (a musí tedy odepřítí zápis) a) jméno, které by se přičilo mravnosti. Sem by podle povahy věci patrně náleželo i dání jména ženského dítěti mužského pohlaví, (Boh. 10095/1932) nebo dání jména rodinného rodiny jiné (Boh 6610/1927). (Oba nálezy byly vydány pro země české.)

b) jméno mazlivé; tu musí matrikář vyslechnouti stranu, jaké jméno odpovídá jménu mazlivému a to jméno zapsati,

2. matrikář má působiti k tomu, aby jméno, které dítě obdrželo při křtu nebo konfesním obřadě, shodovalo sa s jménem zapsaným do matriky.

3. § 55. čís. 7 M. U., na který se § 82 odvolává, ustanovuje: »Ta jména, která se vyskytují i v maďarské řeči, mají býti do matriky zapsána v řeči maďarské. Avšak po vlastním jméně zapsaném maďarsky má se na žádost ohlašovatele zapsati v závorce i jméno v mateřské řeči dotčeného. Na usnadnění správného zápisu jmén slouží soupis předních jmén připojený pod C). Samo sebou se rozumí, že do matriky mohou býti zapsána jako jména přední i jména, která se v seznamu nevyskytují, ale jen v mezích uvedených v § 82. Rovněž jména cizího znění, jež vůbec nemají formy maďarské nebo nevyskytují se v dotyčném seznamu, musí býti do matriky zapsána v jejich původní formě«.

A tu vzniká otázka, jaký význam má předpis § 55 čís. 7 M. U. vzhledem k matričním zákonům. Tu třeba míti na mysli, že matriční úprava jest prováděcím nařízením k matričním zákonům a že tedy musí býti vykládána tak, aby vskutku šlo jen o provádění zákona. Zákony matriční ustanovují, že jméno dítěti má dáti ohlašovatel a že toto ohlášené jméno má býti do matriky zapsáno a nařizují, že jména do matriky zapsaného jest dítě povinno užívatí. Ale poněvadž jedno a totéž přední jméno může míti nejen v různých jazycích, nýbrž i v tomže jazyku různé formy, a různá znění, jest v matriční úpravě nařízeno, aby, vyskytuje-li se určité přední jméno i v maďarském jazyku, byla tato maďarská forma do matriky zapsána jako první. Tento předpis má patrně na mysli v prvé řadě důvody administrativní (zajišťuje přesné znění předního jména a to maďarsky, proto že úřadování bylo maďarské a matriky byly vedeny maďarsky). Proto také se tímto předpisem ani neomezuje právo ohlašovatelovo dáti dítěti určité přední jméno, nýbrž upraje se jen, v jaké formě a znění má úřad toto dané jméno v matrice zapsati a ani se dítěti neukládá, aby užívalo jména pouze ve znění, jak bylo v matrice zapsáno, nýbrž jen se vyslovuje, že dítě musí užívatí jména v matrice zapsaného nehledíc k tomu, v jaké formě a znění bylo toto jméno do matriky zapsáno. Dítě tedy může užívatí předního jména buď ve znění maďarském nebo ve znění v jazyku mateřském, poněvadž vždy tu jde o jedno a totéž jméno přední (třebas v různých zněních). S tím souhlasí i úprava v zemích českých. Jest známo, že na mnohých farách byly matriky vedeny jen latinsky, a že tedy křestní jméno dítěte bylo zapsáno (Georgius) latinsky a přece jest samozřejmo, že dítě může užívatí křestního jména v mateřském jazyku (Jiří) a nejen latinsky (Georgius).

III. Po převratu p r a x e prostě nahradila v předpisu § 55 čís. 7 M. Ú. (o zapisování jmen maďarsky) slovo maďarsky slovem slovensky a tedy obdobně požaduje, aby křestní jména, která přicházejí v řeči slovenské, byla zapisována do matriky v řeči slovenské, při čemž ovšem může být i v záorce na přání ohlašovatelovo uvedeno i jméno v mateřské řeči ohlašovatelově, tedy na příklad Juraj (Jiří), ne tedy Jiří (Juraj).

A tu vzniká otázka, zda tato záměna maďarštiny za slovenčinu se stala po právu. Tu třeba uvést:

1. Změna by mohla být opřena o zákon z 23. VII. 1919, čís. 449 o zákonné ochraně československé republiky. Ale zákon ten stanoví toliko, že ustanovení zákonů a nařízení říší rakouské, uherské a rakousko-uherské, která byla v naší republice recipována podle zákona 11/1918, chrání od 28. X. 1918 republiky československé v těch částech jejího území, pro něž ustanovení ta platila a že se proto ve všech těchto zákonech a nařízeních výrazy rakouský, uherský, rakousko-uherský, dále císařský, cis. král, cis. a král, král. a p., nahrazují výrazy československý a československá republika. Jinými slovy, kde recipované zákony mluvily o státu rakouském atd. nebo označovaly určité orgány a instituce jako císařské, atd., nastupuje nyní stát československý a označení úřadů jako československých. Ale v našem případě nejde o ochranu státu nebo o jeho orgány, nýbrž o předpis jazykový a není proto možno nahrazení slova maďarský slovem slovenský v § 55 čís. 7 M. Ú. opřítí o zákon 449/1919.

2. Předpis o zapisování předních jmen maďarsky jest zařazen do části druhé Matriční úpravy jednající o všeobecných předpisech o vedení matrik a z toho lze souditi, že tu jde jen o určitý z důvodů administrativních nařízený způsob psaní určitého jména ohlašovatelem daného, tedy, že tu jde o věc pouhého úřadování úřadu matričního.

Je-li však předpis § 55 čís. 7 pouhým aktem úřadování z důvodů správních vydaným, pak pozbyl platnosti a byl zrušen a) buď již zavedením státu československého jako státu národního (plenissimum Boh. V 1919), b) nebo nejpozději podle § 9 jazykového zákona, poněvadž jazykový zákonem byly dnem 6. III. 1920 zrušeny všechny předpisy jazykové, jež byly v platnosti před 28. X. 1918 a tedy i předpisy M. Ú. z 1906. Effekt jest tedy ten, že výjimka v prospěch maďarštiny v § 55 čís. 7 M. Ú. stanovená vůbec zanikla a zůstalo pouze pravidlo § 82.

IV. Poněvadž předpis § 55 čís. 7 M. Ú. byl, pokud jde o preponderanci jazyka maďarského, zrušen, vzniká otázka, zda snad po převratě nebyla (při psaní předních jmen) nějakým předpisem na místo preponderance ja-

zyka maďarského zavedena preponderance výlučně jazyka slovenského. To by se mohlo státi (nehledě k cestě zákonné) pouze buď a) nařízením ministra s plnou mocí, nebo vládním nařízením podle § 91 matr. zák., tedy doplňkem matriční úpravy, nebo b) vládním nařízením jazykovým a musilo by býti ovšem v obou případech řádně vyhlášeno (publikováno).

To se však v žádném případě nestalo. Ad a) Úřady praxi svoji opírají o knihu Długopolský: Prieučka pre štátnych matrikárov, která se sama označuje jen jako »úřední, schválené soukromé vydání«, jež bylo pouze doporučeno výnosem oddělení min. vnitra v Bratislavě z 29. VII. 1927, čís. 12.594/1927 (ne tedy vlády). V knize té bylo při § 55 čís. 7 nahrazeno slovo maďarsky slovem slovensky. Ale poněvadž kniha jest pouze prací soukromou (ne tedy nařízením ministra s plnou mocí nebo vlády), nemá závaznosti a tedy ani změny v ní provedené.

Ad b) Rovněž není jazykového předpisu, podle něhož třeba užítí při psaní předních jmen toliko jazyka slovenského. Poněvadž zápis jména do matrik jest aktem úřadování státních úřadů matričních, platí tu § 1 jazyk. zákona, podle něhož úřadování úřadů republiky (tedy státních) děje se jazykem státním t. j. československým (a ne jen výlučně slovenským). Ovšem platí tu i § 4 jazykového zákona, podle něhož jednak úřady na Slovensku (tedy i státní matriční) užívajíce jazyka státního úřadují zpravidla po slovensku (ne však výlučně slovensky), jednak slovenské úřední vyřízení k podání českému pokládá se za vyřízení, jež se stalo v jazyku podání.

Nutno proto souditi, a) že strana na Slovensku nemá nároku, aby jméno dítěte bylo do matriky zapsáno výlučně česky, nýbrž úřad na Slovensku dítě zapisuje zpravidla po slovensku a vedle toho po přání strany v závorce i česky, b) že není porušen předpis § 44 matričního zákona, jestliže zapsané dítě užívá v životě místo jména slovensky zapsaného jména českého, poněvadž jde o jedno a totéž jméno třeba v různých jazycích různě formované.

V. Jiná jest otázka, zda se strana (dotčená ve svém právu dáti dítěti jméno, které sama určí), může brániti.

Podle matriční novely třeba rozeznáti dva případy:

a) § 17, když matrikář vůbec odepře nějaký úkon do jeho působnosti náležející, nechce tedy udané jméno vůbec zapsati. Tu se strana může domáhati nápravy stížností u dozorčích úřadů matričních. Sr. § 14 M. Ú.,

b) § 18, když matrikář zápis provedl a ukončil, ale jinak nežli strana chtěla, to jest zapsal jiné jméno, nežli strana žádala. Tu bude náprava zjednána nejprve dozorčími úřady matričními a to buď ex offio anebo k žádosti strany.

Proti rozhodnutí zemského úřadu může se pak interesovaná strana domáhati nápravy podle § 18 matr. nov. a nařízení 21.000/1906 u okresního soudu. Proti rozhodnutí okresního soudu může si pak stěžovati strana nebo státní zástupce ke krajskému soudu, který rozhoduje s konečnou platností.

A tu vzniká otázka, zda jest přípustna stížnost k správnímu soudu podle § 7 jazyk. zák., který ustanovuje, že »spory o užití jazyka při úřadech státních vyřizují příslušné státní úřady dohlédací jako věc státní správy odděleně od věci, v níž vzešly«. Účelem jazykového zákona jest, aby spor jazykový byl od věci, v níž vzešel, (to jest od zápisu do matriky) odloučen a samostatně podle čl. 96 jazyk. nařízení dohlédacími úřady a pak nejvyšším správním úřadem vyřízen. V daném případě jsou úřady dohlédacími i o věci jazykové tytéž úřady (okresní a zemský), které rozhodovaly i o zápisu s hlediska práva matričního. Ale s hlediska práva jazykového bylo by pak možno proti výměru zemského úřadu ihned podati stížnost k nejvyššímu správnímu soudu pro porušení práva jazykového to jest veřejného práva subjektivního na zápis jména jazykem českým.

Ale proti tomuto názoru možno důvodně namítnouti, že z kompetence správního soudu jsou vyloučeny podle § 3 lit. a) zákona o správním soudě »věci, o kterých přísluší rozhodovati řádným soudům«. Poněvadž řádní soudové rozhodují, když jde o opravu zápisu již ukončeného (§ 18 mat. nov.), nebyla by v tomto případě stížnost k správnímu soudu přípustna. Naproti tomu by byla stížnost možná, když by šlo vůbec o odepření zápisu. Ovšem upozorňuji, že správní soud v nálezu ze dne 4. I. 1936, čís. 20.503/1935 připustil stížnost k správnímu soudu i když šlo o zápis provedený způsobem, kterého stěžovatel nechtěl. (Strana žádala na Podk. Rusi za zápis jména předního: Jenő, János, Lajos, Miklos tedy v jazyku maďarském, kdežto matriční úřad povolil zápis jen jazykem československým, totiž Evžen, Jan, Ludvík, Mikuláš).

Dr. Karel Laštovka, univ. prof.:

Několik poznámek k výkladu vlád. nař. 116 1935 a 162/1935 Sb.

Družstva na Slovensku možno posuzovati s dvojího hlediska, jednak podle práva obchodního, jednak podle práva živnostenského.

A) Poměry družstev s hlediska práva obchodního jsou upraveny v obchodním zákoně (§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII: 1875). Podle tohoto zákona mohla družstva pro-